

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsak četrtek.
Cena: Letno Din 32.—,
polletno Din 16.—, četr-
letno Din 8.—, inozemstvo
Din 64.—

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5

Telefon interurban 113

Cena inseratom: cela
stran Din 1400.—, pol stra-
ni Din 700.—, četr strani
Din 350.—. Mali oglasi be-
seda Din 1.—, stalnim popust

Slovenci na Koroškem — Nemci v naši državi.

V Celju izhajajoči nemški list »Cillier Zeitung« je nekaj več kakor tri leta po koroškem plebiscitu objavil članek o šolah med koroškimi Slovenci, ki ga je posnel po novosadskem listu »Deutsches Volksblatt« in ki v njem o teh šolah med drugim sodi tako-le: »V dvojezičnem delu Koroške obstoja 85 dvojezičnih (nemško-slovenskih) šol, v katerih se vrši pretežni del pouka, predvsem v branju, izključno v slovenskem jeziku; še le v višjih razredih se poučuje tudi nemški.« Nemškim listom v naši državi očitno ugaja način, kako postopajo Nemci na Koroškem s Slovenci v uradih, osobito še v šolah, in oni ta način poveljujejo ter ga stavljajo naši državi za zgled. Nemški poslanec Maierhofer je lansko leto na zborovanju v Velikovcu na Koroškem naravnost izjavil: »Dajte nemškim manjšinam iste pravice, ki jih imajo Slovenci pri nas, pa je rešeno manjšinsko vprašanje.« Nemški poslanci v Avstriji in nemški listi v naši državi torej sami proglašajo načelo, da naj bo postopanje Nemcev s Slovenci na Koroškem merilo za rešitev manjšinskega vprašanja v obče ter za postopanje napram Nemcem v naši državi posebej.

Nemci na Koroškem in nemški listi pri nas se niti ne zavedajo, kako slabo uslugo delajo našim Nemcem, ako oznanjajo način postopanja s koroškimi Slovenci kot vzor za rešitev manjšinskega vprašanja. Poglejmo si nekoliko поближе, kako so Nemci rešili vprašanje slovenskih šol na Koroškem.

Slovenci na Koroškem nimajo niti ene slovenske šole.

Koroški Slovenci nimajo danes niti ene slovenske šole več. Narodni šoli v St. Jakobu in St. Rupertu pri Velikovcu sta zaprti. »Slovensko šolsko društvo v Celovcu« je na temelju čl. 67 senžermenske mirovne pogodbe, ki daje Slovincem pravico ustanavljati in vzdrževati zasebne šole, zahtevalo, da se ti dve šoli v St. Jakobu in St. Rupertu zopet odpreta. To zahtevo je šolsko društvo večkrat ponovilo, a še do danes leži nerešena v predalih deželnega šolskega sveta v Celovcu, omenjeni šoli pa sta ostali zaprti. Ali ni to vzgle-

den način reševanja manjšinskega vprašanja? Ali imajo spričo tega nemški poslanci pravico, da se pritožujejo o tem, da se v naši državi ovira ustanovitev in vzdrževanje zasebnih nemških šol?

Otroci slovenskih staršev na Koroškem so prisiljeni, da hodijo ali v samonemške šole ali pa v takozvane dvojezične šole. O samonemških šolah in o samonemški, to je nemško-nacionalni vzgoji v njih ni treba izgubiti besede. Ako smatrajo naši Nemci, da je pravilno, ako slovenski otroci obiskujejo samonemške šole, se ne morejo pritoževati, ako bi se nemški otroci pri nas pošiljali v slovenske šole. Vendar se to ne dogaja, marveč je povsod, kjer je zadostno število šoloobveznih nemških otrok, poskrbljeno za nemško osnovno šolo ali vsaj za posebne nemške razrede na drž. ljudskih šolah.

Dvojezične šole so prave ponemčevalnice.

Izpregovoriti pa je treba podrobnejše o takozvanih dvojezičnih šolah na Koroškem, ki so našle odobravanje nemških listov in nemških manjšinskih politikov v naši državi. Te šole so bile na Koroškem osnovane z zakonom leta 1866. Bile so prave ponemčevalnice. Da je ponemčevanje na Koroškem v zadnjih 50 letih tako napredovalo, je uspeh teh šol. Da so Nemci dobili plebiscit 10. oktobra 1920, je sad ponemčevalnih šol. Bivši koroški šolski nadzornik Gobanc je izjavil svojim somišljenikom: »Nič ne skrbite za ponemčevanje Slovencev na Koroškem, vse to bo oskrbela utrakvistična (dvojezična) šola.«

Slovenščina v teh šolah.

Ustroj teh dvojezičnih šol je namreč popolnoma nemški. V teh šolah ni slovenskih knjig, kvečjemu stari abecednik, ki pa je tudi do dveh tretjin nemški, in slovenski katekizem, ako ni na šoli nemški duhovnik, kar se zadnji čas večkrat dogaja. O kakem slovenskem spisju ni niti govora. V teh šolah se podučuje slovensko in nemško samo 4—6 mesecev v prvem letu, dokler se otrok, ki prej niti besedice nemški ne zna, nauči nekaj nemških besed.

Ako je krajevni šolski svet v nemških škotskih rokah, mora se slovenščina popolnoma umakniti iz šole. Tako je n. pr. krajevni šolski svet v Bistrici v Rožu imel 14. novembra t. l. sejo, na kateri je nadučitelj Križman stavljal predlog, naj se slovenski jezik popolnoma izrine iz šole, in sicer že iz prvega razreda. Slovenski zastopnik je vprašal, kako mislijo potem male otroke učiti, ki nobene nemške besede ne razumejo. Gosp. nadučitelj je odgovoril, da bo vsak predmet otrokom pokazal z roko. Nadučiteljev predlog je bil sprejet, ker so za njega tudi glasovali socialni demokratje.

Učiteljstvo na Koroškem.

Slovenskih učiteljev sedaj na Koroškem ni, ker niso dobili službe, edina dva, ki so jih po večletnem obotavljanju sprejeli, Aichholzerja iz Hercela, pa so poslali na Zgornje Koroško. Kar jih je rojenih Slovencev, so poturice, so nemškutarji, ki se svojega maternega jezika sramujejo ter smatrajo slovenski pismeni jezik za nekaj tujega, za »kranjskega«, govorijo pa s slovenskimi otroci v prvih mesecih koroški dialekt (koroški »vindiš«, kakor ga imenujejo). V drugem šolskem letu se z otroci govori skoro izključno nemško, samo kakšna beseda se jim raztolmači na slovensko. V 2. in 3. razredu so nastavljeni za učitelje sami trdi Nemci, ki ne umejo niti besedice slovenski, ali pa taki slovenski odpadniki, ki samo za silo razumejo kakšno slovensko narečje, o slovenskem pismenem jeziku pa nimajo nobenega pojma. Velja načelo, da učitelju 2. razreda na dvojezični šoli ni treba znati slovensko, še manj pa učitelju v 3. ali 4. razredu.

Petje, računanje, pisanje in čitanje.

Vse petje je na takih šolah od začetka do konca nemško. Koroški Nemci dobro vedo, da gre pesem do srca, da bi torej slovenska pesem imela preglobok vpliv na slovensko dečo ter bi tako mogla biti ovira pri delu za ponemčevanje slovenske mladine. Poleg tega je na dvojezičnih šolah računstvo od prvega početka nemško. Slovenski otroci se v teh šolah niti šteti ne naučijo slovenski, naštevanko se učijo samo po nemško. Te šole se torej po krivici imenujejo dvojezične, ker so v resnici nemške. Slovenščina se samo trni tako dolgo, kakor dolgo je po-

trebno, da se otrok nemščino nauči. Ni namen teh šol, da bi se slovenski otroci naučili slovenščine, marveč da se naučijo nemško. Ni se čuditi, da otroci, ki pridejo iz takih šol, ne znajo slovenski ne brati ne pisati.

Vse slovenske zahteve beb v steno.

Po plebiscitu je več krajnih šolskih svetov napravilo vloge na koroški deželni šolski svet ter zahtevalo, da se mora pri pouku v šoli slovenščina bolj upoštevati. Tudi starši šolobveznih otrok so napravili takšne vloge. Toda brez uspeha. Tako je n. pr. krajni šolski svet v Maločah (občina Bekštajn pri Beljaku) zahteval l. 1924, da se vpelje slovenščina kot učni predmet vsaj tri ure na teden kot obvezen predmet za vse slovenske otroke, in sicer pri dopolnilskem pouku. Šolska oblast pa je velikodušno dovolila, da se sme pouk slovenščine vršiti na teden 2 uri po popoldanskem pouku, ko so otroci že utrujeni in komaj čakajo, da bi šli domov. Toda tudi to ne obvezno za vse slovenske otroke, marveč samo za one, katerih starši za to posebej prosijo. Dejansko torej takšnih posebnih ur za pouk v slovenščini na celotnem Koroškem ni, ker so nemogoče. Namen šole je, da se otroci naučijo nemško: to mnenje vodi šolske oblasti in od njih nastavljen učiteljski, ki je ali nemške narodnosti ali pa je nemškutarsko. Duh, ki prešinja vso vzgojo, je strogo nemškonacionalen. Ubijati v slovenski mladini narodno zavest, vcepiti ji sovraštvo proti lastnemu narodu: to je naloga teh takozvanih dvojezičnih šol na Koroškem.

Resen memento za Nemce v naši državi.

Ali so nemški manjšinski politiki in nemški poslanci v naši državi zadovoljni s tem, da bo šola za Nemce v naši državi ustrojena in urejena po vzoru takozvanih dvojezičnih šol na Koroškem? Hvalisanje teh šol po nemških časnikih v naši državi in izjave nemških poslancev v Avstriji — besede poslanca Maierhoferja smo zgoraj navedli — nam dajejo pravo, da smemo stanje slovenske manjšine na Koroškem smatrati za merilo, po kojem naj se merijo pravice, ki pripadajo Nemcem v naši državi. Ako pa bi se to merilo v resnici uprabilo ter bi se nemški otroci v osnovnih šolah v naši državi vzgojevali tako, kakor se vzgojujejo slovenski otroci v koroških šolah, bodisi samonemških bodisi takozvanih dvojezičnih, koliko vika in krika bi bilo v nemškem Izraelu! Že sedaj so nemški poslanci in nemški manjšinski politiki naše države po nemških listih v inozemstvu zagnali velik hrup o krivicah, ki se baje godijo pri nas Nemcem v šoli. V Nemčiji se je začela organizirana agitacija proti naši državi radi tega, ker se pravice nemške manjšine pri nas baje prezirajo ter se Nemcem baje ne dajo niti tiste pravice, ki jim gre-

do po mednarodnih pogodbah. Namen je agitacije je prozoren: na našo državo naj bi se izvršil pritisk od zunaj, da bi se Nemcem dovolile takšne pravice, ki se morajo z ozirom na stanje koroških Slovencev imenovati privilegiji (predprave). —

POLITIKNI RAZGOVORI

»Radecki pa na konj sedi, pa sabljico v rokah drži«, tako je prišel naš šaljivec k razgovoru naših starih znancev.

»No, kaj pa je, da tako poješ, ga je vprašal župan.

»Kaj? Ali ne veste, da je sedaj v Zagrebu — general za velikega župana?«

»Bom pa jaz povedal, zakaj se je to zgodilo«, je povzel besedo gospodar. »Še nismo pozabili, ko je Radič zahteval svoj čas, da naj bo celo ministrski predsednik — general. Ni še dolgo tega, komaj nekaj tednov, ko so to zahtevo v Zagrebu spet ponavljali, ker se hočejo na ta način iznebiti našega dr. Korošca. Seveda se jim to ne bo tako gladko posrečilo, ker ima sedaj dr. Korošec velik vpliv v Beogradu, pa če je v vladi ali ne. Da je torej do tega prišlo, ni kriv dr. Korošec, pa ne SLS, krivi so sami, ki so na dan 1. decembra celo vojsko začeli prav po pobalipsko zmerjati. Kakor se kdo obnaša, tako se pač z njim tudi ravna. To še naj izkušajo tudi Hrvati, bolj rečeno le Zagrebčani, ker narod sam pri tem ni prizadet ne na krivdi in ne pri upravi. Mi smo bili in smo vedno zoper umešavanje vojske v politiko. Toda radičevski najeti kričarji v Zagrebu, katerim pomagajo plačani komunisti, so potegnili vojsko v politiko, ker so jo začeli izzivati in napadati. To so hoteli, to so tudi dosegli, pa naj sedaj vpijejo kakor hočejo, sami naj jedo juho, pa tako toplo, kakor so si jo skuhal.«

»Ali je to za trajno?« je vprašal občinski tajnik in je že mislil, da bo

Nemški poslanci in nemški manjšinski politiki pa naj ne pozabijo, da so naše oči stalno obrnjene na koroške Slovence. Njihovo stanje v narodnem oziru je in ostane merilo za izpolnjenje zahtev Nemcev v naši državi.

za naprej moral vedno v pozoru stati, kadar bo na glavarstvu.

»Za trajno ni nobena stvar na svetu, najmanj pa seveda takle odlok, kakor je ta, da je namestnik velikega župana v Zagrebu — general. Gotovo je, da tebi ne bo treba stati v pozoru, prav pa je, da kričarji v Zagrebu enkrat stopijo v pozor in da dobijo, kar jim gre! Kdo pa bo vedno poslušal njihovo otročje čvekanje, ki ni vredno resnega politika.«

»Pa sta Maček in Pribečević s temi čenčarji v zvezi?«

»Seveda sta! Na videz se lepa delata, pa se bo že izkazalo, kdo jih je najel in plačal, ker naroda samega ni bilo pri tistih neumnostih, le neuka mladina, študenti in ženske.«

»Jaz bi pa Mačku dal vetra in Pribečeviću malo tiste ječe, v katero je on svojčas vtaknil Radiča«, tako je modroval šaljivec.

»Imaš prav«, je dejal gospodar, »to tudi res zasluži. Takrat ni bilo nič hudega, ko ni bil kak general namestnik velikega župana v Zagrebu, ampak je tajnik Pribečevićeve stranke bil pravzaprav veliki župan. Če je tedaj bilo vse to v redu, mora danes biti to še bolj, ker je bolj potrebno kot tedaj.«

»Jaz se pa nič ne bojim teh Hrvatov«, je dejal šaljivec. »Oni vse hitro pozabijo, ko so pozabili, kako jih je Pribečević svoj čas batinal, danes je pa njihov največji prijatelj. Prijateljstvo Zagreba najbrže na ta način pridobiš, da nad njimi batino vretiš, kakor je to delal Pribečević, največji prijatelj Hrvatov.«

»Ti imaš pa zloben jezik«, ga je za vrnil župan.

»Naj bo, glavno je, da je res in to je«, je zaključil šaljivec tokratni razgovor.

POLITIKA

V NAŠI DRŽAVI.

Posledica zagrebških demonstracij. Na narodni praznik dne 1. decembra so v Zagrebu prav lahkomišelnost demonstrirali. Toda to pot ne več zoper vlado, ne zoper Beograd in Srbe, ampak zoper državo. Opazilo se je, da so sodelovali komunisti in Madžari, ki so namenoma povzročili nastop zoper armado. Dokler se ni vedelo, da voditelja opozicije Maček in Pribečević stojita za temi kričarji, se na to na dosti dalo. Ko pa sta drugi dan objavila svoje izjave, je bilo treba računati s tem, da so voditelji hrvaškega naroda ravno tako lahko mišelnosti kot študenti ali pa hudobni kot komunisti ali Madžari. Vlada je

sedaj posebno še na zahtevo najvišjih krogov morala takej poseči vmes. Za velikega župana v Zagrebu je bil imenovan polkovnik Maksimovič, za poveljnika savske divizije pa Tomič. Seveda je ta odločen nastop vlade presenetil Zagreb. To, da sedaj razni hrvaški politiki izjavljajo, da tega ne priznajo, kaže še posebej njihovo neresnost.

Davidović v ognju. Ko je Davidović izvedel, da je njegov pristaš Zrellec, dosedanji zagrebški veliki župan vpokojen in je na njegovo mesto prišel polkovnik Maksimovič, je bil seveda slabe volje, kar je tudi pokazal. Opozicija pozna njegovo slabost in jo je hotela takoj izrabiti. Kakor vse, se je tudi to opoziciji ponesrečilo.

Šolski zakon se nadalje razpravlja. Kakšen zakonski osnutek so nam pripravile prejšnje vlade, se